

What next? למשקיף הנאיבי מבחוץ המצב הפוליטי-צבאי, בו אנו שרויים, בודאי נראה בלתי מובן ומסוכן לאין הסבר. ההסתבכות אינה כלפי חוץ. קייסונג'ר העיר פעם, שאין מדיניות חוץ ישראלית – קיימת רק מדיניות פנים. תושבי השטחים דומים לנו מאוד בזה. לשני השותפים להסכם אוסלו אין רוב פרלמנטרי יציב, מחר הכל עלול להתהפך. גם אצל עראפת אם כי הפרלמנט שלו, לעת עתה, הוא הרחוב.

שמעון פרס חלם, שהתצוגה על מדשאת הבית הלבן יקנה להסכם מספיק יוקרה כדי שמיד ישרור שקט פסטורלי בעזה ובגדה, צה"ל יוכל לצמצם את כוחותיו למינימום והמתנחלים, שהשתכנעו סוף-סוף מביאת המשיח, יקבלו בשלוח את חזרתם אל תוך הקו הירוק.

אם לעראפת היו חלומות בעת חתימת ההסכם על מדשאת הבית הלבן, היה זה, לכל היותר, חלום בלהות. על מה חתם שם? אש"ף צמח במחנות הפליטים עם תביעה לא רק לזכות השיבה אלא לביטול החלטת האו"ם מכ"ט בנובמבר 1947 על חלוקת ארץ ישראל ובכך ביטול הקמת מדינת ישראל. האם חשב, שעם חתימת ההסכם מחנות הפליטים יתרוקנו ותושבים יזרמו 'הביתה' – לאן? ומיליונים של דולרים אמריקאים ואירופים יזרמו לקופתו הריקה, למעשה לכיסו. ואפשר להכין קרש קפיצה בין הגדה ועזה ובינתיים ישראל תהווה מקור פרנסה בטוח? אם שכנע את עצמו, ודאי שרוב תושבי מחנות הפליטים לא השתכנעו כלל.

מפלגות האופוזיציה בכנסת מבקרות את הסכם אוסלו. אך לאמיתו של דבר אין כאן עניין של ביקורת להסכם, שהאופוזיציה טוענת שהייתה עושה אותו יותר טוב. זו התנגדות עקרונית להכרה בפלשתינאים כשותף להסכמים ולוויתור על החזקה בעזה ובגדה המערבית. ארץ ישראל היא של היהודים עפ"י ההבטחה האלוהית ולתושבים הערביים 'הזמניים' אין ברירה מאשר לקבל את הדין ולהוציא את המסקנות, דהיינו להסתלק.

סוד הצלחת 'שכנוע' מעין זה טמון בהבנת ההבדל בין מהות ה'הגירה' וה'פליטה'. אוכלוסיית פליטים פלשתינאיים גדולה, שהשתכנה בארצות ערב השכנות, כתוצאה מפעולות האיבה במלחמת השחרור ב-1948, לא הטרידה תחילה את מנוחתה של ההנהגה היהודית. הרי כולנו אז חיינו תחת רושם גירושם מיליוני גרמנים מהסודטים, שלזיה, פרוסיה מזרחית, פומרניה, והעולם לא הרים קול – להפך, כולם נראו שבעי רצון מפעולתו זו של סטלין, וגם מקורבנות הגירוש נשמע מעט מאוד, חוץ מכמה הצהרות פוליטיות והתאגדות לעמותות נוסטלגיות. כל הגרמנים המגורשים זכו בעצם בפיס הגדול. הם חצו את האַלְבֶּה אל תוך עתיד המערב המשתקם בעזרת תוכנית מרשל ולא נשארו במזרח הסובייטי וכלכלתו המתנוונת.

לכן אפשר להבין, שבן-גוריון נשם לרווחה עם עזיבת הערבים; טרנספר המונים מארץ לארץ, כתוצאה לתמורות פוליטיות אזוריות, לא היה דבר שטרם נשמע בעולם. גדולים מאתנו היו מעורבים בזה. האמת היא, ללא פינוי הערבים מדינת ישראל הייתה לבטח נדונה לכליה כעבור שנים מעטות.

אלא מאי, פליטי 1948 (כעקורי ד'6' אחריהם) לא חצו את האלבה ולא היגרו לחופי העולם החדש, כיהודי מזרח אירופה לפני מאה שנה, שם יכלו להכות שורשים מחדש ולהתבסס כלכלית כבר בדור השני. מה שציפה לפליטי א"י מעבר לקו החזית היה מחנה פליטים בסביבה עוינת להם, ללא כל סיכוי לשיקום, פרט לריבוי מטורף. מחנות הפליטים הצמיחו דורות של מיואשים, עבורם הלוחמה הטרוריסטית היוותה את אפשרות הקיום הכלכלי היחידה.

מה יהיה, אם כך, המניע הגדול לערביי השטחים להסתלק ולחפש חופים חדשים, שאינם קיימים עבורם? מה גם, שאידיאולוגיות מדורי דורות לא מתות כל כך מהר והתקווה לגלגל עוד פעם את גלגל ההיסטוריה לאחור ולבטל את חלוקת הארץ והקמת מדינת ישראל עדיין פועמת בלב רוב הפלשתינאים. לכן לובש מו"מ אתם יותר צורה של סחיטה להישגים קטנים מידיים, מאשר לדיון על הסדרים לטווח ארוך.

אצלנו הימין ממשיך להאמין, שזה מה שהיה ויהיה לעולם ועד: שעל כידוני צה"ל אפשר לשבת גם בעתיד ולהתעלם מכל מה שנעשה מסביב - מול אוכלוסייה ערבית שמתרבה וגדלה ושנעשית עוינת ואלימה יותר, לא תחת השפעת תעמולה קיצונית בלבד, אלא מתוך קשיי קיום ופער מנקר עיניים, הגדל והולך בינה לבין האוכלוסייה היהודית. ומאחר ואי אפשר לגרשה, המתנחלים מטיפים לתיאוריה של 'דו קיום', שקשה להניח שהם בעצמם מאמינים בה.

כל זה בעולם משתנה - גם אם מצרים וסוריה מצהירות על דבקותן בעבר. אך לא נוכל להרשות לעצמנו לדבוק בדפוסים של אתמול. באווירה הפוליטית באמריקה חלות תמורות. שוב צועדים לקראת תקופה של בדלנות מדינית והתנגדות גוברת למתן סיוע חוץ. טוב יעשו מצדדי 'הקו הנוקשה' ו'הדרך השלישית' אם ירהרו בכך שצה"ל יתקשה לנהל מלחמה, יזומה או ככורח, יותר מ-24 שעות בלי 'גשר אווירי' אמריקאי. גם הגיבוי היהודי האמריקאי עומד להיעלם. ציבור יהודי של ריבוי נישואי תערובת ואינטרסים מקומיים עדיפים, חדל להיות 'הקול היהודי' בעל ההשפעה על מדיניות חוץ בדלנית אמריקאית. וכן יתייחסו לעוינות המסורתית של הקהילה האירופאית.

בסרבים הרוסים תומכים - come rain, come shine . לגרמנים יש, עפ"י המסורת, לב חם לקרואטים (השד יודע למה). בנו איש לא יתמוך ללא סייג (אם כי גם אין שום גיבוי לפלשתינאים). הסכנה היא שנגלוש בסיווג פוליטי-כלכלי בינלאומי לדירוג של לבנון, אזור שלא כדאי לעסוק בו, ארץ מחוץ לתחום התעניינות כלשהי.

באין כוח הכרעה, אולי רבין יחתוך את הקשר הגורדי, בניגוד לתפיסתם הביטחונית של אנשי המקצוע: יצפצף על כולם ויכריז קבל עם ועדה ובקול רם על פינני חד צדדי של השטחים, תוך קביעת גבולות על פי הבנתנו, והפקרת ההתנחלות ללא משוא פנים. מה איכפת, אם לא יבחר מחדש. כמובן, רבים ינבאו מרחץ דמים ואדמה חרוכה. אינני יודע. לפעמים איומים אינם מתגשמים.